Ümumi məlumat	**Fənnin kodu, adı və kreditlərin sayı**	AZH 150 Azərbaycan tarixi, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2022/23-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənnitədrisedənmüəllim (lər)	Suqra Cəfərova
	E-mail:	sugra.jafarova@khazar.org sugra.ceferova@gmail.com
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/ Cədvəl	
	Məsləhət saatları	**Müəllimin təyin etdiyi vaxtda**
Prerekvizitlər	**Yoxdur**	
Tədris dili	**Azərbaycan dili**	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	**Məcburi**	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	**Əsas dərsliklər:** 1. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan -XXI əsrin ilk onilliklərinədək)Ali məktəblər üçün dərslik. M.Q.Abdullayevin redaktəsi ilə.Bakı, 2016. (cədvəldə bu dərsliyin səhifələri göstərilmişdir). (2017. 2018, 2019-cu ilin nəşrləri ilə eynilik təşkil edir) 2.Azərbaycan tarixi, I cild (Ən qədim zamanlardan XX əsrədək). Z. Bünyadovun və Y. Yusifovun redaktəsilə. Bakı,2005. 3. İsmayıl Məmmədov. Azərbaycan tarixi. Bakı, 2005. 4**.** Azərbaycan tarixi (uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər)red. prof. Süleyman Əliyarlı. Bakı, 2009. 5. XX əsr Azərbaycan tarixi,II cild, Red. Y.B. Yusifov və T.T. Vəliyev. Bakı, 2004. **Əlavə dərsliklər və elmi monoqrafiyalar:** 6.Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar, red. S.Əliyarlı Bakı, 2007. 7. Ziya Bünyadov. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə, Bakı,2004 (III fəsil,§ 2, §8; V fəsil § 2). 8. Oqtay Əfəndiyev. Azərbaycan Səfəvilər dövləti, Bakı, 1993 (I fəsil, II fəsil s.33-35, s.46-49). 9. Tadeuş Svyatoçovski. Rusiya və Azərbaycan. Bakı, Xəzər Universitəsi, 2000. 10.C.Həsənli. İkinci dünya müharibəsi illərində Azərbaycan hərbi, siyasi və diplomatik münasibətlərdə (1939-1945) Bakı,2015. 11. Araz Aslanlı. Qarabağ problemi, (tarixi, mahiyyəti, həll prosesi). Bakı, 2009. 12. A.Bakıxanov. Gülüstani İrəm. BAkı, Elm, 1993 13. Azərbaycan tarixi. Dərslik. Bakı, "Bakı Universiteti" nəşriyyatı, 2016.	
Kursun vebsaytı	www.azerbaijan.az; www.aztarix.azeriblog.com; www.azerbaycanli.org	
Kursun təsviri və məqsədləri	Azərbaycan tarixi kursu qədim zamanlardan son günlərədək milli tarixi əhatə edir. Hansı ki, tələbələrin uzaq keçmişdən müasir dövrədək olan dövr daxilində baş vermiş dəyişikləri öyrənməsi mümkündür.Son illər konseptual dəyişmələr baş verdiyindən bir sıra məsələlərə baxış əvvəlkindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bəzi	

	tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşib, müəyyən dövrlərdəki boşluqlar doldurulmaqdadır. Tədris proqramının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin qaranlıq səhifələrinə diqqət artırılmışdır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formalaşmasına imkan verir. Proqramın tərtibi zamanı daha çox fənn haqqında ümumi anlayışların möhkəmləndirilməsinə və tələbələrin dünyagörüşünün formalaşmasına xidmət etməsi nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda gənc nəslin ölkə tarixində yaşanmış hadisələri bilmə məsələsi öz əhəmiyyətini qorumaqdadır.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	**Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə:** - Azərbaycan tarixi haqqında bitkin, dolğun və obyektiv təsəvvür yaranacaq; - Azərbaycanın qədim dünya sivilizasiyasının ocaqlarından biri və Şərq dünyasının ayrılmaz hissəsi olmağı haqda məlumatları daha da genişlənəcək; - Azərbaycan etnosunun təkraredilməz və avtoxton olduğuna dair geniş təsəvvür yaranacaq; - Bütün tarixi hadisələrə tələbələrdə düzgün yanaşma mexanizmini formalaşacaq; - Tələbələr Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi fəaliyyətini, milli mənlik şüurunun yaranmasını, müstəqillik uğrunda mübarizənin mərhələlərini öyrənməlidirlər. - Vətən tarixinə, mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə sevgi və hörmət hissini daha da artıracaq və vətənpərvərlik ruhunu daha da yüksəldəcəkdir! - Bu fənni öyrənməklə tələbələrin nəyi biləcəkləri, nəyə nail olacaqları və hansı vərdişlərə yiyələnəcəkləri qeyd edilir. **Qazanılmış təcrübə** - Tarixi hadisələrin analizi; - Tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma; - Azərbaycanın mədəni-tarixi inkişaf mərhələlərinin araşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünya miqyasında rolu və yerinin müəyyənləşdirilməsi. - Bu fənnin sayəsində ixtisaslaşdıqları ixtisasın tarixlə inteqrasiyasını aydın dərk etmə imkanları olacaqdır; - Yazılı, şifahi mövzular ətrafında işləmək qaydalarını formalaşdırma**q.**		
Tədris metodları	**Mühazirə**	**X**	
	Qrup müzakirəsi	**X**	
	Praktiki tapşırıqlar	**X**	
	Praktik məsələlərin təhlili	**X**	
	Digər	**X**	
Qiymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%), bal**
	Aralıq imtahanı	**Noyabr**	**35 bal**
	Aktivlik	**Semestr ərzində**	**5 bal**
	Yoxlama yazı işi (quiz)	**Aralıq imtahanı öncəsi Final imtahanı öncəsi**	**20 bal (10+10)**
	Final imtahanı	**Yanvar**	**40 bal**
	Yekun		**100 bal**
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	**Aktivlik** Dərslərdə, diskussiyalarda fəallıq, tarixi muzey səfərlərinə iştirakçılıq. **Davamiyyət** Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı zəruridir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərdə iştirak edə bilmirsə, (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) bu haqda məlumatı		

	fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. **Dərsə gecikmə** Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərsdə iştirak edə bilər. **Yoxlama işi** Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər. **İmtahanlar** Aralıq imtahanı 1-7-ci mövzuları əhatə edir. Final imtahanı 8-15-ci müvzuları əhatə edir. Aralıq və yekun imtahan mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar. **İmtahan qaydaları** Aralıq və yekun imtahanları işində tələbə tərəfindən və bir-birindən köçürülmə qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbənin qiyməti sıfırlanır. Quiz və imtahanlarda tələbələr kamera və mikrofonlarını açıq saxlamalıdırlar. İmtahan müddəti 120-150 dəqiqə müəyyənləşdirilib. İmtahan tapşırıqlarının sayından, çətinlik dərəcəsindən, ana dilində olub-olmamasından, suala verilən cavabın həcmindən və s. asılı olaraq müəllim tərəfindən təklif olunarsa, departament rəhbəri ilə razılaşdırılıb dəyişdirilə bilər. **Fənni bitirmək qaydası** Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. **Tələbələrin davranış qaydaları** Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır.

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.		**Giriş.** Tələbələri Azərbaycan tarixi fənninin iş proqramı və onların qarşısında duran vəzifələr ilə tanış etmək. Niyə Azərbaycan tarixini öyrənməliyik?! Azərbaycan tarixi nədən bəhs edir; onun analizi, öyrənilməsi, başlıca dövrləri, tarixi qaynaqlar. Qədim dövrün tarixşünaslığına dair qisa məlumat. Azərbaycanda ibtidai-icma dövrü haqqında anlayış. Manna dövləti, Atropatena, Antik Qafqaz Albaniyası	***Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan - XXI əsrin ilk onilliklərinədək) M.Q.Abdullayevin redaktəsi ilə.Bakı, 2015*** [I fəsil , § 1,3,4 s.5-11, 19-30];
2.		Alban dövləti III-VII əsrlərdə. Arşakilər sülaləsi və Mehranilər sülaləsi dövründə siyasi tarix. Mədəniyyət. Azərbaycanda xilafət ağalığı və ona qarşı mübarizə. İslamın yayılması. Xürrəmilər hərəkatı. Babək	[II fəsil , § 5 s.30-40]; [II fəsil, § 6 s.40-51];
3.		Etnogenez problemi. Azərbaycan xalqının formalaşması. Xalqın formalaşmasında rol oynamış bir sıra etnik toplular haqda qısa məlumat Azərbaycan IX yüzilliyin ikinci yarısı – XI yüzillikdə. Azərbaycan feodal dövlətləri və səlcuqlular haqqında.Eldənizlər dövləti. IX-XIII yüzilliklərdə Azərbaycan mədəniyyəti.	[II fəsil , § 7, s. 51-61]; [III fəsil , § 8-10 s.61-82]

4.		Monqolların I, II, III yürüşü. Azərbaycan Monqol ağalığı dövründə. Azərbaycan Hülakülər imperiyasının mərkəzi kimi. Qazan xanın islahatları Azərbaycan XIV yüzilliyinin sonu-XV yüzillikdə. Ölkənin ictimai siyasi həyatı. Toxtamış və Teymurun Azərbaycana yürüşləri. Şirvanşah I İbrahim	[IV fəsil , § 11-13, s. 94-99, 102-106]; [IV fəsil , § 14 s.106-110]
5.		Azərbaycan Baharlı və Bayandurlu sülalələri dövründə. Sosial-iqtisadi vəziyyət, xarici siyasət. Mədəniyyət Azərbaycan XVI yüzillikdə. Mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan Səfəvi dövlətinin yaranması. Şah I İsmayıl və Şah I Təhmasib.	[V fəsil , § 15-16, s.110-120] [VI fəsil , § 17, s.120-125]
6.		Azərbaycan XVI yüzilliyin sonu - XVII yüzilliyin əvvəllərində. Şah I Abbasın hakimiyyəti (1587-1629). Azərbaycan Səfəvi dövləti XVII-XVIII əsrin əvvəllərində. İmperiyanın zəifləməsi və Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət meydanına çevrilməsi (XVIII yüzilliyin 20-30-cu illəri). Səfəvi mədəniyyəti	[VI fəsil , §18-20 s.120-152];
7.		Azərbaycanda dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə. Nadir şah Əfşarın tarix səhnəsinə gəlişi. Azərbaycan xanlıqlarının yaranması, idarəçilik sistemi, təsərrüfat həyatı, xarici siyasəti haqqında. Şəki, Qarabağ, Quba və Urmiya xanlıqlarının müxtəsər tarixi. Birləşdirmə siyasətinin təfərrüatları.	[VI fəsil , § 20 s.155-157]; [VII fəsil , § 21 s.158-165];
ARALIQ İMTAHANI			
8.		Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdə (XVIII əsrin sonu - XIX əsrin əvvəli). Qacarların Azərbaycan tarixində yeri və rolu. Kürəkçay müqaviləsi. Gülüstan müqaviləsi və Azərbaycan üçün nəticələri	VIII fəsil, § 22, s.175-176, §23, s.179-183
9.		Azərbaycanın Rusiya və Qacarlar arasında bölüşdürülməsinin ikinci mərhələsi. II Rusiya-Qacar müharibəsi. Türkmənçay müqaviləsi. Çarizmin köçürmə siyasətinin mahiyyəti. XIX yüzilliyin birinci yarısında Şimali Azərbaycanda ictimai-siyasi həyat. İqtisadi durum. Müstəmləkə zülmünə qarşı üsyanlar.	VIII fəsil, §23 s. 183-187; §24 s. 188-194
10.		Şimali Azərbaycan XIX yüzilliyini ikinci yarısında. Kapitalist münasibətlərinin yaranması və inkişafı. Bu dövrdə Rusiya tərəfindən keçirilmiş islahatlara baxış. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. Bakının dünya neft mərkəzi kimi yüksəlişi. Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində	[VIII fəsil, § 25-27 s.195-220]; [IX fəsil, § 29, s. 220-222,]
11.		Şimali Azərbaycan Demokratik Respublikası. Azərbaycanın istiqlaliyyət uğrunda mübarizəsi. ADR-in daxili siyasəti. Azərbaycanın beynəlxalq vəziyyəti. Aprel işğalı. ADR-in süqutu.	[X fəsil, § 231-32, s. 230-258,]
12.		Azərbaycan SSR. Azərbaycan 1920-1930-cu illərdə. Azərbaycan SSR-in ZSFSR və SSRİ-yə daxil edilməsi. Sovet hakimiyyətinin qurulması. İctimai və siyasi vəziyyət. Azərbaycanda Sovet totalitarizmi. 30-cu illərin repressiyaları. Totalitar rejimin möhkəmlənməsi	[XI fəsil, § 38-40 s.268-298];

		Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiyası. M.C.Bağırov hakimiyyətinin müsbət və mənfi cəhətləri. Azərb. SSR II Dünya müharibəsi illərində.	
13.		İ.Mustafayev. V.Axundov. Azərbaycan SSR 70-80-ci illərdə. H.Əliyev. Millətçilik və vətənpərvərlik meyllərinin artması. "İldırım" təşkilatı. Cənubi Azərbaycan XX əsrdə. Güney Azərbaycanda demokratik hərəkatın rəhbərləri Səttarxan, Ş.M.Xiyabani, S.C.Pişəvəri	[XII fəsil , § 41-42 s.298-315] [XIII fəsil, § 43-44, s.315-330];
14.		Azərbaycan SSR 80-ci illər-90-cı illərin əvvəllərində. "Dağlıq Qarabağ problemi"nin ortaya atılması. Yeni siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar. AXC-nin yaranması və onun rolunun artması. Azərbaycanlıların Ermənistandan deportasiyası. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişaf problemləri. Daxili və xarici vəziyyət. A.Mütəllibov, Y.Məmmədov, İ.Qəmbər, Ə.Elçibəy. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və Dağlıq Qarabağ müharibəsinin başlanması, Xocalı soyqırımı. Respublikada ictimai-siyasi böhran, torpaqların işğalı. Hərbi uğursuzluqlar.	[XIV fəsil, §45 s.331-338]
15.		Heydər Əliyevə ikinci dəfə Azərbaycanda hakimiyyətə gəlməsi. Heydər Əliyevin yeni siyasi kursu. Siyasi sabitliyə doğru. Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri. Atəşkəs. İlham Əliyevin prezident seçilməsi, dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi. Heydər Əliyev kursunun davam etdirilməsi.Dağlıq Qarabağ uğrunda aparılan diplomatik mübarizə. 44 günlük müharibə.	[XIV fəsil, §45-46, s.338-344]
		FİNAL İMTAHANI	